

gledov na to temno tekočino izrazitega okusa. Pomembno se zdi zlasti zato, ker najbrž prvič jasno opiše razvoj pridelave tega v zadnjem času marketinško vse bolj izpostavljenega kulinaricnega artikla. Še posebej je pomembna geografska umestitev, saj smo glede tega doslej razmeroma laično tavalili nekje med umeščanjem zgolj v najvzhodnejši del slovenskega ozemlja in spraševanjem o čezmejnih vplivih. Maja Godina Golija nam v tem besedilu predstavi zelo zgodnjo obsežnejšo pridelavo bučnega olja, ki se je v oljarni v Framu začela že sredi 18. stoletja. Piše tudi o gojenju in obdelavi buč, o povezavi z mlinarsko obrtjo, o pridelavi olja za domače in tržne potrebe in naposled o družinskih in nato še večjih oljarskih obratih. Predstavi vlogo bučnega olja v kulinariki in gastronomiji in – kar je še kako pomembno – v sooblikovanju regionalnih identitet. Zanimiv je razmislek o uveljavljanju, sprejemanju in tudi zavračanju te posebne tekočine v različnih kulinaricnih miljejih.

Nasploh se zdi, da tri empirična besedila nazorno kažejo, na kako različne načine se je mogoče lotiti opazovanja in pisanja o materialni kulturi, pa tudi kako različne dele slednje je mogoče zajeti v raziskovanje. Bolj ko gremo v

detajle in ožja ko so izbrana geografska območja, večja je lahko poglubenost, kar na vsak način vidim kot prednost. Vsekakor pa ta besedila ne govorijo samo o ognjiščih v Vipavski dolini, o oblačenju otrok v Ljubljani in o pridelavi in porabi bučnega olja na Štajerskem, ampak tudi, morda celo še bolj, o različnih izhodiščnih pristopih, stilih in senzibilnostih avtoric, od katerih dve v uvodnih prispevkih pravzaprav pišeta točno o tem – o raznoliki paradigmi na časovni ali teoretski ravni.

Knjiga je izšla v novi knjižni zbirki *efka* Založbe ZRC, namenjeni etnološkimi, antropološkimi in folklorističnimi študijam. V njej se s svojimi besedili, od katerih nekatera neposredno izhajajo iz njihovih predhodnih študij, pojavijo tri sodelavke Inštituta za slovensko narodopisje ZRC SAZU. Vsekakor gre za zanimiv zbir raziskovalnih dosežkov in premislekov raziskovalk, ki so, tako se zdi, namerno posegle prav v tri morda najznačilnejše teme materialne kulture – prebivanje, prehranjevanje in oblačenje. Zbir besedil v knjigi *Govorica predmetov* me je zadovoljil na več ravneh – kot raziskovalko odnosa med ljudmi in prostorom sta mi teoretični in historični del ne le osveži-

la védenje, ampak ga tudi pomembno razširila, kot raziskovalka ognjišč v urbanem okolju sem posebej poglobljeno, kar primerjalno, brala odlično študijo o ognjiščih v Vipavski dolini, kot Štajerka pa sem bila povsem vsakdanje navdušena nad prispevkom o bučnem olju, o katerem doslej še nisem brala kaj tako tehtnega – čeprav me je večkrat zanimalo. Presenetil me je tudi zanimiv učinek postavitve besedila, pri kateri so opombe za vsa poglavja zbrane šele ob koncu knjige, tik pred zelo koristnim stvarnim kazalom in obsežnim seznamom literature. Na ta način bralec opomb običajno ne bere sproti, saj to pomeni vsakokratno nerodno preskakovanje med »spredaj« in »proti koncu«. Kljub temu sem jih prebrala – strnjeno, povsem na koncu, ko sem seveda že pozabila, na kaj se nanašajo. In zanimivo – večinoma so zapisane tako, da se tudi nepovezane s točko nanašanja berejo gladko in povedo veliko. Kot vedno, kadar je seznam literature širok, sem si tudi tokrat ob nekaj enotah naredila zaznamek, ki me je vodil v brskanje po COBISS-u in rezervacije doslej neznanih ali vsaj neprelistanih knjig. Jih že berem. Tudi to je vedno znova pozitiven učinek dobre knjige.

BARBARA TURK NISKAČ: *O igri in delu*.

Založba ZRC (Ethnologica – Dissertationes; 7), Ljubljana 2021, 192 str.

Monografija Barbare Turk Niskač razčlenjuje antropologijo otrok in otroštev, zlasti vprašanje imaginarija otroške igre in dela. S tem posega na eno novejših in deficitarnih področij v antropologiji. Študije otrok in otroštev v družboslovju in humanistiki nasploh so namreč produkt »emancipacije« otroka kot dejavnega člana družbenega življenja, kar je bila ena od posledic v drugo polovico 20. stoletja postavljenih predurčen

razmerij med spoloma, starševskih vlog, vključevanja žensk na trg dela, v javno in politično sfero ipd. Sistematične študije otrok in otroštev se torej večinoma pričnejo v obdobju po 2. svetovni vojni. V ospredju interesa avtorice je prepletajoč se odnos med delom, igro in učenjem v zgodnjem otroštvu. K obravnavani temi pristopa s treh perspektiv: z vidika otrok, staršev ter zaposlenih v vrtcu. V tematizaciji predmeta svojega

preučevanja uporablja zanimivo paleto med seboj komplementarnih metodoloških pristopov, najbolj pa opazovanje z udeležbo, polstrukturirane intervjuje in vizualne metode, predvsem participativno fotografijo. Teoretsko se navezuje na sodobne študije intersubjektivnosti ter intencionalnosti, socializacijo prikaže kot večsmerni proces. Impresiven je tudi uporabljen nabor literature s področja teorije in metodologije v antropolo-

* Karmen Šterk, doktorica sociologije, izredna profesorica, Fakulteta za družbene vede, Katedra za kulturologijo; karmen.sterk@fdv.uni-lj.si.

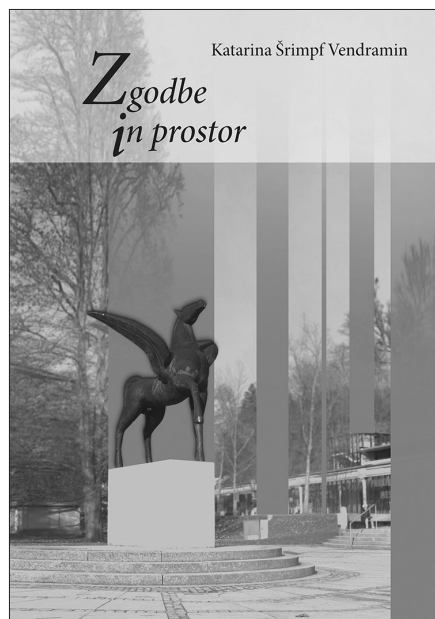
giji otroštev ter z relevantnimi odlomki širše družboslovne in humanistične produkcije.

Znanstvena pomembnost pričujoče monografije je večplastna in izvirna.

Najprej v zelo sistematičnem, preglednem in vseobsegajočem pregledu relevantne, tudi najnovejše teoretične in empirične literature s področja analize. Avtorici je uspelo različne antropološke pristope ter serijo uporabljenih kvalitativnih in kvantitativnih antropoloških metod ustvarjalno povezati in njihova dognanja vgraditi v razvoj lastne naracije. Slednja skozi vsebinsko dopolnjujoča se tri glavna poglavja (Teoretski okvir: Antropologija otroštva, Otroštvo v preteklosti, Etnografska raziskava) in z empatično obravnavo otrok in otroštva na več mestih odpira pomembne teme, ki bi lahko prispevale k »znanstveni emancipaciji« še ene od t. i. »nemih skupin«; otrok. Prav posebno v zvezi s tem izstopa diskurzivni in osebni slog avtorice, ki nam prihrani sentimentaliziranja, idealiziranja in pokroviteljske drže, ki so skoraj imanentne sodobni humanistiki in družboslovju, ko ta govori o otroštvu, zlasti v relaciji s kategorijo

»dela«, in ki predstavljajo samo drugačen, politično korekten, pač, način odrekanja opolnomočenja. Monografija se otroka loteva kot bistvenega in enakopravnega subjekta svojega družbenega in kulturnega okolja ter obstoječih razmerij moči. Antropološke študije te vrste so izjemno redke, in to ne samo v slovenskem prostoru.

Monografija Barbare Turk Niskač z naslovom *O igri in delu* prispeva izvirne paradigmatske nastavke za branje strategij, s katerimi se poskušajo »nemi glasovi« udejstvovati v svoji lastni konstrukciji emancipirane, družbeno relevantne, opolnomočene identitete. Ponuja nepopačen in nepokroviteljski vpogled v otrokovo doživljanje sebe in sveta. V branje je ne priporočam samo strokovnjakom na področju dela z otroki in sodobnim preučevalcem otroštev, tudi ne samo pedagogom, didaktikom in vzgojiteljem, pač pa vsem, ki smo kdaj bili otroci – vsem nam.

KATARINA ŠRIMPF VENDRAMIN: *Zgodbe in prostor: Ustno izročilo in kolektivni spomin v zgornjem Obsotelju.*

Založba ZRC (Ethnologica – Dissertationes; 8), Ljubljana 2021, 160 str.

Pod uredniškim vodstvom Saše Babič je kot osma knjiga izšlo delo *Zgodbe in prostor* etnologinje in kulturne antropologinje, sicer raziskovalke na Inštitutu za slovensko narodopisje ZRC SAZU, Katarine Šrampf Vendramin, s pojasnjevalnim podnaslovom *Ustno izročilo in kolektivni spomin v zgornjem Obsotelju*. Avtorica izhaja iz prepričanja številnih etnologov, da zgodbe ustvarjajo prostor, v katerem so in še vedno nastajajo, recenzentka Tjaša Jakop pa je zapisala, da je »ustno izročilo in kolektivni spomin v gornjem Obsotelju prvo delo, ki sinhrono in diahrono obravnava ustno izročilo s področja zgornjega Obsotelja in nam predstavi

lokalno identiteto obsoteljskega človeka na slovenskem etničnem ozemlju ob hrvaški meji«. To območje je zanimivo zato, ker leži ne le na vzhodnem robu slovenskega etničnega ozemlja (zajema namreč kraje v občinah Šmarje pri Jelšah, Rogaška Slatina in Rogatec), marveč tudi na meji s Hrvaško, kar ustvarja posebne razmere za medsebojno življenje in, kar avtorica večkrat poudari, oblikuje osebno in nacionalno identiteto, zahteva pa tudi poseben pristop do informatorjev. Tako je bilo nekaj terenskih raziskav narejenih še v krajih na hrvaški strani meje. To pa ni prvo avtoričino delo na to temo na obravnavanem območju, saj je obsežno

Zbirka Ethnologica daljša svoje police izdaj prirejenih doktorskih disertacij.

* Milan Vogel, univ. dipl. etnolog in prof. slovenščine, upokojeni komentator v kulturni redakciji Dela; mavmilan@gmail.com. Prispevek je bil 20. 1. 2022 predvajan na tretjem programu Radia Slovenija v sklopu oddaje S knjižnega trga.